

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในมิติการพัฒนาครู The Quality of Educational Improvement: A Teacher Development Approach

แพรววนภา เรียงริลา¹

E-mail: prae_w16@hotmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงมีปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านของครู ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรครูและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณภาพครู ทั้งนี้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพครูที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิตครู ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และปัญหาการขาดแคลนครูสะสม แนวทางการพัฒนาครูด้านคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การพัฒนาการผลิตครู ทั้งในส่วนของนโยบายการผลิตครู และการพัฒนากระบวนการผลิตครู ในส่วนของการพัฒนาครูประจำการ ประกอบด้วย การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมครูประจำการ และการพัฒนาระบบสนับสนุนครูประจำการ

คำสำคัญ: คุณภาพครู การพัฒนาคุณภาพครู

Abstract

Currently, Thai educational management continues to exhibit various problems, especially with teachers, who are the most important people in the development of education and learning. This article aims to present problems related to teachers, such as training teachers, the quality of teaching and learning, and the cumulative shortage of teachers; and to suggest approaches to raise their pedagogical skills. Teacher quality should begin with teacher educational production, including teacher production policy and development processes. This type of teacher professional development can lead to better developing teacher training processes and support systems.

Keywords: quality of teacher, teacher quality development

¹อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทนำ

จากข้อมูลการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก World Economic Forum (WEF) ได้เคยระบุว่าการศึกษาของไทยเคยเป็นอันดับหนึ่งในอาเซียน แต่ปัจจุบันอยู่ในอันดับ 4 ของอาเซียน การศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานเป็นอันดับ 6 ของอาเซียน ระดับอุดมศึกษาอยู่อันดับ 8 ของอาเซียน และจากผลการทดสอบ O-NET และ A-NET ได้สะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงปัญหาวิกฤติคุณภาพของการศึกษาไทย โดยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ O-NET เมื่อปี พ.ศ. 2556 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 ในทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาสุขศึกษา และพลศึกษา และวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีที่คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย (คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 33.82 ถึง 61.69) และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย (คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 20.48 ถึง 62.03) และเมื่อพิจารณาคะแนน A-NET ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็มีลักษณะเดียวกัน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2556) หรือแม้แต่การศึกษาขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (organization for economics co-operation and development: OECD) ที่รู้จักกันในชื่อของ PISA (programme for international students assessment) พบว่านักเรียนไทยจัดได้ว่ามีความรู้วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูง มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นเอง ทั้งๆ ที่ใช้

เวลาในการเรียนการสอนมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน และยังพบว่านักเรียนไทยร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง

เมื่อพิจารณาปัญหาวิกฤติคุณภาพของการศึกษาดังกล่าวพบว่า เกิดจากสาเหตุหลายประการ ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับครู ซึ่งกำลังเผชิญปัญหาวิกฤติทั้งในเรื่องคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหาครุมีหนี้สินส่วนตัว รวมถึงการขาดแคลนครุสะสมโดยเฉพาะในสาขาที่สำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) ปัญหาดังกล่าวได้ลดทอนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของเยาวชนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ดังนั้นครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด จากการทดสอบระดับนานาชาติ ประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูง จะมีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่า ขณะเดียวกันประเทศที่มีประชากรมีการศึกษาดีมีคุณภาพจะมีความเป็นประชาธิปไตยและเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมสูงกว่า (Hanushek & Rivkin, 2012) ครูจะได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างไรให้มีศักยภาพเป็น “ครูเพื่อศิษย์” อย่างสมบูรณ์ มีทักษะการเรียนรู้ และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต มีศักดิ์ศรีสำหรับการเป็นครูเพื่อศิษย์ และเพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2553; 2556) รวมถึงมีการพัฒนาวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของสังคม (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2555) บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหา

ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรครูและข้อเสนอแนะ
สำหรับการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งเป็นแนวทาง
สำหรับการพัฒนาครูให้มีคุณภาพต่อไป

สถานการณ์ครูไทยในปัจจุบัน

นับจากอดีตถึงปัจจุบันสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญต่อ “ครู” ว่าเป็นบุคคลที่จะส่งเสริมและสรรค์สร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ และเมื่อสถานการณ์การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป ทั้งการเรียนรู้ในระบบ นอกกระบบ และตาม อัยาศัย รวมถึงการศึกษาตลอดชีวิต หากมีการ จัดระบบการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมและประเทศชาติได้ มากเท่าไรก็หมายถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ ก็คือ “ครู” ครูยังคงเป็นผู้ที่มีความหมาย และปัจจัยสำคัญ มากที่สุดในห้องเรียน และเป็นผู้ที่มีความสำคัญ ต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2553; ดิเรก พรสีมา, 2554) ครูจึง เป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งคุณภาพของนักเรียนจะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาของชาติ

จากสถิติการศึกษาของประเทศไทยปี 2554 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) มีครู/คณาจารย์ รวม 740,651 คน จำแนกเป็น 1) ครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับ ปฐมวัย จำนวน 672,177 คน คิดเป็นร้อยละ

90.75 และ 2) คณาจารย์ระดับอุดมศึกษา จำนวน 68,474 คน คิดเป็นร้อยละ 9.24 ปีการศึกษา 2554 ครู/คณาจารย์ดังกล่าว รับผิดชอบผู้เรียนในระบบแต่ละระดับทั้งสิ้น 14,411,615 คน จำแนกเป็นการศึกษาขั้น พื้นฐานและปฐมวัยจำนวน 12,514,491 คน คิดเป็น ร้อยละ 86.8 และการศึกษาระดับ อุดมศึกษา จำนวน 1,731,034 คน คิดเป็น ร้อยละ 13.2 อัตราส่วนนักเรียน/นักศึกษาต่อ ครูสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย คิดเป็น 18.9:1 และสำหรับระดับอุดมศึกษา คิดเป็น 19.3:1

อาจกล่าวได้ว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครู โดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ปฐมวัยโดยภาพรวมยังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่กำหนดไว้ คือ 25:1 ที่ น่าจะเพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนนักเรียนต่อครูดังกล่าว ก็ไม่สามารถสะท้อนความหลากหลายของการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่แตกต่างกัน ทั้งในเมือง ชนบท และชายแดน ที่ยังคงมี ครูเกินเกณฑ์ในบางพื้นที่ และไม่ครบตามเกณฑ์ ในหลายพื้นที่ รวมทั้งการขาดแคลนครูเชิง คุณภาพตามสาระวิชา เช่น ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ซึ่งบางแห่งไม่มีครูสอนเฉพาะวิชา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551; สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2552) ขณะ เดียวกันการขาดแคลนครูเชิงปริมาณในอนาคต จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อครูจะเกษียณในรอบ ห้าปีข้างหน้า (ปี 2556-2560) ถึง 97,254 คน

โดยมีจำนวนที่จะเกษียณระหว่างปีละ 10,932 คน ถึง 25,431 คน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2556) หากไม่เตรียมการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพก็จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งคณะกรรมการ กำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) ได้กำหนดให้มีการคืนอัตราเกษียณให้กระทรวงศึกษาธิการไว้ถึงปี 2556 เท่านั้น หลังจากนั้นจะคืนให้เพียงร้อยละ 20 ซึ่งจะได้คืนเพียง 20,000 อัตรา จึงนับเป็นวิกฤตการณ์และความท้าทายต่อระบบครูและระบบการศึกษาที่น่าห่วงใย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2556)

ปัญหาคุณภาพครู

ปัญหาคุณภาพของการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้นำแนวคิดหรือนโยบายทางการศึกษาไปสู่ระดับปฏิบัติในห้องเรียน หากพิจารณาในภาพรวมจะพบว่า ครูไทยมีปัญหาหลักใน 3 ด้าน คือ ด้านการผลิตครู ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู และด้านการขาดแคลนครูสะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) โดยสรุปสาระสำคัญของประเด็นปัญหา ดังนี้

1. การผลิตครู

1.1 การไม่มีสิ่งจูงใจให้คนเก่ง คนดี และมีความประสงค์จะเป็นครูเข้ามาศึกษา ที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการประสบความสำเร็จอย่างสูงในการนำคนเก่ง คนดี มีความรู้เข้าสู่

วิชาชีพครู โดยคัดเลือกจากนักเรียนที่เก่งที่สุดของแต่ละจังหวัดให้เข้ารับทุนเพื่อเรียนต่อด้านการฝึกหัดครู ดังนั้น ครูในยุคนี้จึงเป็นคนเก่งของประเทศ และประสบความสำเร็จทั้งในด้านชีวิตส่วนตัวและด้านการพัฒนานักเรียน ต่อมาประเทศไทยมีความต้องการครูสูงขึ้นจึงเร่งผลิตครูมากขึ้น ส่งผลให้สถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งได้เปิดการเรียนการสอนในภาคพิเศษและภาคสมทบ ทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาครูมากเกินความต้องการของตลาดแรงงานและตกงานในที่สุด ด้วยเหตุนี้เด็กรุ่นหลังจึงไม่มั่นใจในโอกาสที่จะได้งานทำ จึงไม่เลือกเรียนครูหรือเลือกไว้เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันว่าเรียนอะไรไม่ได้จึงเข้าเรียนครู ทำให้ภาพลักษณ์ของครูและคุณภาพการศึกษาตกต่ำลงมาก (รุ่ง แก้วแดง, 2544)

อีกทั้งโครงสร้างเงินเดือนในระบบราชการที่โบราณจนไม่เหมาะกับสถานการณ์ในปัจจุบัน มีความแตกต่างระหว่างเงินเดือนแรกเข้าทำงานกับเงินเดือนที่พึงได้รับสูงสุดในชีวิตการทำงานถึงเกือบ 10 เท่า ในประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายจะพบความแตกต่างเพียง 3-4 เท่า (ภาวิช ทองโรจน์, 2551) ซึ่งหมายความว่าบุคคลจะได้รับค่าจ้างเมื่อแรกเข้าทำงานสูงมากเพียงพอที่จะยังชีพได้ เมื่อครูไม่ได้รับค่าตอบแทนที่จะสามารถดำรงชีพได้อย่างปกติ จึงเป็นเรื่องยากที่จะเกิดแรงจูงใจให้คนเก่งมาเป็นครู

1.2 กระทรวงศึกษาธิการขาดความชัดเจนในนโยบายการผลิตครู ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 52 ว่า “ให้กระทรวงศึกษาธิการ

ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุน พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) จนถึงปัจจุบัน ความชัดเจนตามที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 52 ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม แม้จะมีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมาแล้วหลายคนก็ตาม แต่ก็ยังไม่เกิดผลทางการปฏิบัติเช่นเดิม

1.3 การขาดระบบการประกันคุณภาพ การผลิตบัณฑิตครู ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาทุกที่มีการเปิดสอนวิชาทางด้านการศึกษา มีหลักสูตรการเรียนที่อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ไม่มีระบบการตรวจสอบหรือควบคุม หรือไม่มีการวิเคราะห์งานวิจัยของคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาเลยว่า รูปแบบ วิธีเรียน กระบวนการผลิตลักษณะใดจะผลิตครูที่มีคุณภาพมากกว่าเมื่อต่างคนต่างผลิต เพียงมุ่งหวังแค่งบประมาณจากการลงทะเบียนหรือค่าธรรมเนียมการศึกษาเท่านั้น ทั้งๆ ที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่น่าจะมีความควบคุมทั้งปริมาณและคุณภาพ แต่ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นหลักในเรื่องนี้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้บัณฑิตครูมีจำนวนมาก จบการศึกษา

ระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมาแล้ว ไม่สามารถทำหน้าที่ครูได้เนื่องจากการเปิดสอบบรรจุแต่ละที่มีอัตรารองรับ 10-20 อัตรา แต่มีผู้สำเร็จการศึกษาไปสอบเป็นหมื่น อีกทั้งครูรุ่นใหม่ที่ทำหน้าที่ในสถานศึกษายังขาดเทคนิคการสอน ขาดการใช้สื่อ และไม่มีหลักจิตวิทยาในการสอนเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีหลักประกันด้านคุณภาพเลยว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ จะมีคุณภาพอยู่ในระดับใด (เป็รื่อง กิจรัตน์กร, 2554)

1.4 สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูไม่มีเอกภาพด้านนโยบายแผนงานและมาตรฐานการผลิต เนื่องจากมีหลายสถาบันที่ผลิตครู แต่การผลิตครูไม่ตอบสนองความต้องการของการปฏิรูปการศึกษา หลักสูตรของครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีปัญหามากมาย เช่น เนื้อหาไม่เข้มข้นพอ โดยเฉพาะวิชาทางคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา รวมทั้งกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่ได้ส่งเสริมให้คนไปประกอบอาชีพครูได้อย่างมีอาชีพ ขาดเทคนิคและวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

1.5 การใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นทฤษฎีมากกว่าเน้นการปฏิบัติจริง หากพิจารณาจากหลักสูตรการผลิตครูจะพบว่าหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลางและผูกติดกับแนวคิดสากลมากกว่าท้องถิ่น เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง เน้นองค์ความรู้มากกว่าวิธีแสวงหาความรู้ วิชาที่สอนเป็นแบบแยกส่วน ขาดความเชื่อมโยง

และบูรณาการ มีผลให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาทักษะ และวิธีการมองปัญหาในเชิงองค์รวม กระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูยังเน้นครูเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มากกว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้รักที่จะเรียนรู้ อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลฝ่ายเดียว ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วม และที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนขาดการประสานสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของท้องถิ่นและชุมชน ทำให้นักศึกษาครูไม่สามารถเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพครูให้เหมาะสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของสภาพแวดล้อมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ สื่อ นวัตกรรมและแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันผลิตครูไม่เอื้อให้นักศึกษาครูแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง การวัดผลและประเมินผลเน้นการสอบวัดเนื้อหาวิชาการมากกว่าการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ชี้นำแนวความคิดและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครูในอนาคต และที่สำคัญหลักสูตรการผลิตครูไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อรองรับการผลิตครูรุ่นใหม่ ซึ่งต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความพร้อมทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชาการ ความสามารถในการชี้นำความรู้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งสามารถปรับใช้เทคโนโลยีในวิชาชีพได้ (สุธาสนี ศรีวิชัย, 2552)

2. การจัดการเรียนการสอนของครู โดยพบว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู ได้แก่

2.1 ปัญหาที่ครูยังคงจัดการเรียนการสอนแบบเดิม แม้จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และใช้หลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 แต่ยังมีครูอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังคงจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่เน้นความสะอาดและง่ายสำหรับครูเป็นสำคัญ ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่สนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง เรียนรู้อย่างไม่มีความหมาย ไม่มีความสุข ขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้และรายวิชาที่เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

ปัญหาที่ครูยังคงจัดการเรียนการสอนแบบเดิมอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ครูขาดความรู้ ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมองว่า การจัดการเรียนรู้นี้เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และเกินวิสัยความสามารถหรือข้อจำกัดที่ตนเองจะนำมาใช้ในห้องเรียนจริงได้ ดังที่วิจารณ์ พานิช สะท้อนว่า การสอนของครูในปัจจุบันพบว่า ครูส่วนใหญ่ยังถ่ายทอดความรู้แบบสอนวิชา ส่งผลให้เด็กมีคุณสมบัติที่น่ากลัวที่สุด คือ ขาดภาวะผู้นำ เด็กจะมีทักษะความเป็นผู้นำได้ก็ต่อเมื่อมีความมั่นใจในตัวเอง มีความคิดเป็นของตัวเอง วิธีการเรียนรู้ของเด็กในยุคใหม่จึงต้องเรียนโดยลงมือทำ ฝึกให้ปฏิบัติจริงและมีการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น แต่ไม่ควรปล่อยให้เด็กเรียนเอง ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก สามารถประเมินลูกศิษย์แต่ละคนได้ว่า มีพื้นความรู้เพียงใด เพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่

แตกต่างกัน และประเมินความก้าวหน้าของเด็กแต่ละกลุ่มเป็น (ภมรศรี แดงชัย, 2555)

2.2 ครูขาดความพร้อมในการใช้หลักสูตร โดยครูส่วนหนึ่งไม่เข้าใจวิธีการสอน ไม่นัดการสอนบางกลุ่มประสบการณ์ จึงไม่สามารถดัดแปลงหรือยืดหยุ่นการสอนอย่างเหมาะสม ครูมีภารกิจมาก ไม่สามารถเตรียมการสอนได้ ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะนิสัยของผู้เรียน ครูมีเจตคติการใช้สื่อการสอนว่าทำให้ยุ่งยาก รวมถึงครูขาดความรู้และทักษะในการวางแผนเตรียมการสอน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2555)

3. การขาดแคลนครูสะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สำรวจสถานการณ์ขาดแคลนครูในสังกัดตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา(สกสค.) เมื่อต้นปี 2550 พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศยังขาดแคลนครูประมาณ 70,000 คน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการผลิตและบรรจุครูไม่สัมพันธ์กัน นโยบายของรัฐในการจำกัดกำลังคนภาครัฐและการคืนอัตรากำลังทดแทนขาดดุลยภาพ โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด การกำหนดเกณฑ์การคืนอัตรากำลังของสำนักงานข้าราชการครูฯกับคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและกำลังคนภาครัฐไม่ตรงกัน รวมถึงนโยบายการเกลี่ยอัตรากำลังครูไม่ได้ผล ฯลฯ ทำให้ครูแต่ละคนต้องทำงานหนัก เตรียมการสอนและถ่ายทอดความรู้ได้ไม่เต็มที่ จนถึงการที่ครูไม่มีโอกาสเข้ารับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของไทยตกต่ำลง (สำนักงานเลขาธิการ

สภาการศึกษา, 2548)

จากปัญหาคุณภาพครูที่กล่าวมาแล้วนั้น นับว่าเป็นประเด็นเร่งด่วนที่อยู่ในชั้นวิกฤติซึ่งภาครัฐและทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันในการแก้ไขและต้องดำเนินการอย่างจริงจัง รอบคอบ และต่อเนื่อง ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นทั้งหมดต้องพิจารณาในลักษณะองค์รวมทั้งตั้งแต่การผลิตครู กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าครูจะมีศักยภาพอย่างเพียงพอในการพัฒนาเด็กไทยและคุณภาพการศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ ได้

แนวทางการพัฒนาคุณภาพครู

งานครูเป็นงานที่ยาก เพราะครูทำงานสร้างคนซึ่งมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน งานของครูจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ ครูจะต้องทำให้ศิษย์รู้จักคิดและตัดสินใจได้อย่างฉลาด ครูจะต้องแนะแนวทางให้ศิษย์ได้มีโอกาสเพิ่มพูนประสิทธิภาพของชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับครูในรูปแบบของการสอนนั้นเป็นศิลปะที่ยากที่จะวิเคราะห์ได้ ดังนั้นครูจึงต้องผ่านการพัฒนาฝึกอบรมในคุณลักษณะที่ดี ทั้งนี้คุณลักษณะของครูที่ดีมีคุณภาพควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้ (ยุทธนา อักขิโสภา, 2531; สุนน อมรวีวัฒน์, 2554; สุรชาติ สังข์รุ่ง, 2537)

1. คุณลักษณะด้านส่วนตัว คือ มีบุคลิกภาพดี กริยาวาจาสุภาพ แต่งกายสะอาด มีอารมณ์มั่นคง มองโลกในแง่ดี มีความ

กระตือรือร้น มีความเป็นมิตรกับผู้เรียน ผู้บริหาร เพื่อนครู และผู้ปกครอง มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้เรียน อดทนอดกลั้นต่องานที่มีความยากลำบาก เป็นคนกล้า มีความเป็นตัวของตัวเอง มีลักษณะเป็นผู้นำ มีเหตุผล ให้ความร่วมมือ มีสุขภาพดี รู้จักกาลเทศะ น่ารัก น่าเคารพ

2. **คุณลักษณะด้านวิชาการ** คือ มีสติ ปัญญาดี มีความรู้ในวิชาที่สอนดี มีความรู้ในวิชาสามัญ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ และหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ชอบอ่านหนังสือ ทำงานอย่างเป็นระบบ ตื่นรู้ ทันสมัยทันเหตุการณ์ ตามทันเทคโนโลยี และข่าวสารความก้าวหน้าทางวิทยาการและความรู้

3. **คุณลักษณะทางด้านวิชาชีพ** คือ เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและผู้ให้ มีความรัก ความศรัทธาและความผูกพันต่อวิชาชีพ เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม มีความรักความเมตตาผู้เรียน รับรู้ปัญหา ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ มีความรับผิดชอบ ตั้งใจ มีความสุขกับการสอน มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอธิบายและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน มีวัฒนธรรมและเป็นผู้นำทางด้านวัฒนธรรมชุมชน ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ มีระเบียบวินัย เคารพกติกา สามารถทำงานอย่างเป็นอิสระ มีความยุติธรรมและปราศจากความลำเอียง

4. **คุณลักษณะด้านสมรรถนะและประสิทธิภาพในการสอน** คือ สอนดี สอนเข้าใจ

แจ่มแจ้ง มีทักษะการสื่อสาร ใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน รู้จักปรับปรุงเทคนิคการสอน แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการเรียนการสอน บันทึกการสอน ใช้สื่อการเรียนการสอนและรู้จักดัดแปลงวัสดุอุปกรณ์เหลือใช้มาเป็นสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ประเมินผลการเรียนตามวัตถุประสงค์และใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงการเรียนการสอน มีความสามารถในการจัดชั้นเรียนและบรรยากาศของชั้นเรียน รวมถึงความสามารถในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้และความคิดของผู้เรียน

การจะสร้างครูที่มีคุณภาพได้นั้นไม่เพียงแต่เป็นครูที่จบออกมามีความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่จะต้องมีคุณลักษณะทั้งในด้านส่วนตัว ด้านวิชาชีพ ด้านสมรรถนะและประสิทธิภาพในการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ ประเสริฐสรุคและคณะ (2551) Buaman (2006) และสุภาณี ลิ้มประวัตติ (2545) ที่พบว่า ลักษณะของครูที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ บุคลิกภาพดี มีความรู้ความสามารถในรายวิชาที่สอน มีคุณธรรมจริยธรรมเอื้ออาทรต่อผู้เรียน และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาครูที่มีคุณภาพ มีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การผลิตครูไปจนถึงการพัฒนาคุณภาพครูประจำการ โดยมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1. การพัฒนาการผลิตครู

1.1 การปรับปรุงนโยบายการผลิตครู

คุณภาพของครูจะเริ่มจากการกระบวนการคัดเลือกคนเข้าเรียนครู ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะ

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตครูมีดังนี้

1) การปฏิรูปการผลิตครูและสถาบันผลิตครู ด้วยการกำหนดนโยบายการผลิตครูที่ชัดเจนมีการจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับการปฏิรูปสถาบันผลิตครู ควรมีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพคณาจารย์ในสถาบันผลิตครู มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นเลิศทางครูศาสตร์และศึกษาศาสตร์ควบคู่ไปกับการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงาน และการประกันคุณภาพสถาบันผลิตครู

2) การวางแผนผลิตครูที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะสาขาขาดแคลนอย่างมีประสิทธิภาพ

3) นโยบายการพัฒนาคุณภาพครูแต่ละส่วนควรจะต้องสอดคล้องกัน โดยมีคุณลักษณะครู ที่พึงประสงค์เป็นเป้าหมายและศูนย์กลาง คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ควรจะต้องกำหนดให้เชื่อมเข้ากับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

4) พัฒนาระบบการจูงใจให้คนเก่งมาเรียนครูโดยการให้ทุนสำหรับคนที่เรียนเก่ง และจัดสรรตำแหน่งที่เหมาะสมรองรับเมื่อจบการศึกษา โดยคัดสรรจากผู้มีผลการเรียนระดับสูงเข้าเรียนครู

5) เร่งผลิตและพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะสาขาขาดแคลน และพัฒนาให้มีคุณวุฒิและตำแหน่งวิชาการตามเกณฑ์ โดยจัดสรรทุนพัฒนาอาจารย์ทั้งในและ

ต่างประเทศ ขยายการจัดการศึกษาโดยส่งเสริมสถาบันวิจัยจัดการศึกษาร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา

1.2 การพัฒนากระบวนการผลิตครู

1) มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก

2) พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่เน้นการปฏิบัติจริง เน้นวิธีแสวงหาความรู้กระบวนการเรียนการสอนเพื่อการผลิตครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิชาที่สอนมีความเชื่อมโยงและบูรณาการ เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาครูมีทักษะและวิธีการมองปัญหาในเชิงองค์รวมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ด้วยสภาพของงานครูที่ต้องเกี่ยวข้องกับศาสตร์และทักษะหลายประเภท ทั้งศาสตร์ด้านจิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีหลักสูตร การวัดและประเมินผล ฯลฯ และทักษะการสังเกตผู้เรียน การจัดการชั้นเรียน การสื่อสารและการโน้มน้าว การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ฯลฯ เพื่อให้นักศึกษาครูสามารถเชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์และทักษะเหล่านี้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) มีกระบวนการกล่อมเกล่า และปลูกฝังลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ค่านิยมให้กับนักศึกษาครูอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและเหมาะสม เพื่อให้ได้ครูที่จะมีคุณลักษณะที่ดี มีจิตวิญญาณของความเป็นครู

2. การพัฒนาครูประจำการ

2.1 การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมครูประจำการ

1) ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย มีระบบติดตามและสนับสนุนให้มีการนำความรู้ไปใช้ เน้นการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based training) และตอบสนองความต้องการของครูเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของครูที่โรงเรียนและเกิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติจริง สามารถปรับใช้ความรู้และทักษะให้เหมาะสมกับสถานการณ์การสอนจริง เช่น จัดระบบการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษา จัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดตั้งคลินิกครูเพื่อการเรียนรู้ จัดระบบครูพี่เลี้ยง เพื่อนช่วยเพื่อน การนิเทศภายใน เป็นต้น

2) พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และผู้เรียน เช่น ระบบพี่เลี้ยง (coaching and mentoring) การเรียนรู้ผ่านบทเรียน (lesson study) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ (professional learning community) ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ (interaction between teacher and student) ทักษะการตั้งคำถาม (power questions) ทักษะการออกแบบการเรียนรู้แบบลงมือทำ (active learning) ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (teaching activities) ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน (feedback)

3) เน้นการพัฒนาครูให้มีทักษะการคิดแก้ปัญหา (problem-solving skill)

การทำวิจัยชั้นเรียนเชิงปฏิบัติการ (classroom action research) และการสืบเสาะหาความรู้ (inquiry about practice) และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้และการเรียนการสอนของครูให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4) ส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนจากเดิมเป็นการเรียนแบบ “พลิกกลับ” (the flipped classroom) โดยเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนที่เริ่มจากครูในห้องเรียน เป็นนักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่าน “เทคโนโลยี” ที่ครูจัดทำให้ก่อนเข้าชั้นเรียน และมาเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูมีบทบาทในฐานะผู้เอื้ออำนวยและสนับสนุนการเรียนรู้ในชั้นเรียน

2.2 การพัฒนาระบบสนับสนุนครูประจำการ

1) กำหนดให้ครูที่มีวิทยฐานะสูงหรือมีตำแหน่งทางวิชาการสูงหรือครูอาวุโส (senior teacher) มีบทบาทหน้าที่เพิ่มเติมในการเป็นผู้นำการพัฒนาครู และการเรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษา

2) มีระบบครูพี่เลี้ยงที่มีคุณภาพเพื่อช่วยเหลือครูใหม่ในเรื่องการปรับตัวเข้ากับกระบวนการจัดการเรียนการสอนจริงและการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

3) สนับสนุนและเอื้ออำนวยให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนในลักษณะ “โรงเรียนฝึกอบรมครู (professional development school)” ซึ่ง

เป็นอีกช่องทางหนึ่งสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครูภายในโรงเรียนเขตพื้นที่เดียวกัน โรงเรียนและครูที่ได้รับการพัฒนาจะมีสถานะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ โดยสถาบันอุดมศึกษาจะส่งนักศึกษาเข้าฝึกฝนด้านการปฏิบัติกับครูที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในโรงเรียน ครูเก่งดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงให้กับครูคนอื่นในโรงเรียนด้วย ซึ่งจะทำให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556; เป็รื่อง กิจรัตน์ภร, 2554; ละออง ภูเงิน, 2556)

4) การลดงานธุรการหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนลง และให้ครูลดบทบาทในการสอนของตนเองให้น้อยลง แต่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยครูต้องมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการสอน เตรียมสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และเตรียมคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (เวชฤทธิ์ อังกะนะภัทรขจร, 2555)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าไม่มีการพัฒนาครู เพราะครูเป็นกุญแจสำคัญของการนำไปสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นจึงควรตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการพัฒนาครูให้เป็นครูคุณภาพโดยแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และมีการวางแผนการพัฒนาครูอย่างชัดเจน เพื่อให้การศึกษาไทยเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ

บทสรุป

การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีครูเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้มีคุณภาพแต่ด้วยปัญหาคุณภาพของครูที่พบนั้นล้วนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูตั้งแต่กระบวนการผลิตครู และกระบวนการพัฒนาครูประจำการ ทำให้การศึกษานั้นไม่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ลดลง แนวทางในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นครูที่ดี มีความชัดเจนในนโยบายและแผนการผลิตครู และนำนโยบายไปใช้อย่างจริงจังให้เห็นเป็นรูปธรรม พัฒนาครูให้มีทักษะ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่เน้นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมากกว่าการอบรม ทั้งนี้ภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาคุณภาพครูอย่างจริงจังซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทยต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ดิเรก พรสีมา. (2554). *แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู*. ม.ป.ท.

เป็รื่อง กิจรัตน์กร. (2554). *การปฏิรูปการศึกษา รอบสอง: การผลิตครูและพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2556, สืบค้นจาก http://www.scribd.com/embdes/77510212/cooontent_inner?strat_page=1.

ไพบุลย์ ประเสริฐสรรด และคณะ. (2551). *ศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2*. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2(2), 56-67.

ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์. (2555). *เพื่อความเป็นเลิศของการครุศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ภมรศรี แดงชัย. (2555). *เปิด 6 อุปสรรคการทำงานครูไทย เมื่อการเรียนรู้ของเด็กในศตวรรษที่ 21 ไม่เหมือนเดิม*. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2556, สืบค้นจาก <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/571>

ภาวิช ทองโรจน์. (2551, พฤศจิกายน 8). 10 อาการที่ทำให้ต้องผ่าตัดใหญ่การศึกษาไทย. *มติชนรายวัน*, 23.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

(2556). *รายงานวิจัย เรื่อง การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ยุทธนา อักชีโสภ. (2531). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารและนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553). *ข้อเสนอระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช. (2553). *ครูเพื่อศิษย์*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิง.

วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สุธาสนี ศรีวิชัย. (2552). *การพัฒนาการเป็นครูวิชาชีพ*. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2556, สืบค้นจาก <https://educ105.wordpress.com>

- สุภาณี ลิ้มประวัตติ. (2545). *การศึกษาคุณลักษณะของครูในยุคปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหลักสี่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏพระนคร.*
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2554). *ครุศึกษากับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย.* กรุงเทพฯ: พัชรินทร์ พี.พี.
- สุรชาติ สังข์รุ่ง. (2537). *การพัฒนาระบบการสรรหาข้าราชการครู.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2556). *จำนวนครูเกษียณ ปี 2556-2560.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2556). *ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2556.* กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2556). *ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้น ม.6 ปีการศึกษา 2556.* กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2555). *รายงานการวิจัย “มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน”.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2552). *รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของคณะกรรมการวุฒิสภา.* กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2548-2551.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *สภาวะการขาดแคลนครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และข้อเสนอแนวทางแก้ไข.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *นโยบายด้านครู.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *สถิติการศึกษาของประเทศไทยปีการศึกษา 2554.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Hanushek, E.A. and Rivkin, S.G. (2012). The Distribution of Teacher Quality and Implications for Policy. *The Annual Review of Economics*, 2012, 4: 131-157. Retrieved Mach 15, 2013, from <http://www.jstor.org/discover/10.2307/27805002?uid=2&uid=4&sid=21103699433723>

Buaman, K.A. (2006). *Teacher "Credibility": A Tool for Diagnosing Problem In Teacher/Student Relationships*. Retrieved Mach 15, 2013, from www.ou.edu/pii/tips/ideas/credibility.html